

Seat No. : _____

MO-121

March-2019

M.A., Sem.-IV

**510 EA : Sanskrit
(Indian Philosophy - Tarkbhasha)**

Time : 2:30 Hours]

[Max. Marks : 70

1. (a) नीयेनी पंक्तिनुं विस्तृत विवरणु लभो. (गभे ते ञेक) 14
अधस्तन पडक्ते: विस्तरेण विवरणं लिखतु । (काचित् एका)
(1) तच्च कारणं त्रिविधम् । समवायि – असमवायि – निमित्तभेदात् ।
(2) असिद्ध-विरुद्ध-अनैकान्तिक-प्रकरणसम – कालात्ययापदिष्टभेदात् पञ्च एव ।
- (b) नीयेना प्रश्नोना ञेक-जे वाक्योभां उत्तरो आपो : (गभे ते थार) 4
अधोलिखित प्रश्नानां अतिलाघवेन उत्तराणि ददातु । (चतसृणाम्)
(1) प्रमाणांनी व्याख्या लभो.
प्रमाणस्य लक्षणम् लिखतु ।
(2) 'प्रमा' कोने कडे छे ?
किं लक्षणम् प्रमाया: ?
(3) संबंध डेटला प्रकारनो होय छे ?
सम्बन्धस्य कति प्रकारा: अस्ति ?
(4) न्यायदर्शननो प्रमाणाभूत ग्रंथ कयो छे ?
न्यायदर्शनस्य प्रमाणभूतग्रन्थ: क: अस्ति ?
(5) हेत्वाभास अटले शुं ?
हेत्वाभासस्य लक्षणम् यच्छतु ।
(6) पीनो देवदत्तो दिवा न भुङ्क्ते । भां क्युं प्रमाणा छे ?
पीनो देवदत्तो दिवा न भुङ्क्ते । इति अस्मिन्न वाक्ये क: प्रमाणम् ।

2. (a) अनुमाननुं लक्षण आपी तेना प्रकारो वर्णवो.

14

अनुमानप्रमाणस्य लक्षणं दत्त्वा तस्य प्रकाराः वर्णयतु ।

अथवा/अथवा

ट्रूकनोध लभो :

टीप्पणी (short note) लेखनीया ।

(1) उपमान – प्रमाणम् ।

(2) आप्तवाक्यं शब्दः ।

(b) नीथेनां प्रश्नोना ट्रूकमां उत्तरो लभो : (गभे ते थार)

4

अधस्तनप्रश्नानां लाघवेन उत्तराणि लिखतु । (चतसृणाम्)

(1) प्रत्यक्ष प्रमाणानी व्याख्या लभो.

प्रत्यक्षप्रमाणस्य लक्षणम् लिखतु ।

(2) इन्द्रियार्थ संनिकर्षकेटला प्रकारनो छे ?

इन्द्रियार्थ संनिकर्षः कति विधा सन्ति ।

(3) 'व्याप्ति' अेटले शुं ?

व्याप्तेः लक्षणम् किम् ?

(4) 'अन्वय' नो अर्थ लभो.

अन्वय – इति शब्दस्य अर्थं लिखतु ।

(5) घटना अभावनुं ज्ञान कया प्रमाणीथी थाय छे ?

घटस्य अभावज्ञानं केन प्रमाणेन भवति ?

(6) न्यायशास्त्रनी – पदार्थने समञ्जववानी प्रवृत्तिओ ज्ञावो.

न्यायशास्त्रस्य पदार्थनिरूपप्रवृत्तयः लिखतु ।

3. (a) जैन दर्शनमां निरूपित 'सप्ततत्त्वानि' ने विस्तृत वर्णुवो. 14
जैनदर्शने निरूपितानि - 'सप्ततत्त्वानि' विस्तरेण वर्णयत ।

अथवा/अथवा

टूंकनूध लभूः

टीप्पणी (short note) लेखनीया ।

- (1) रत्नत्रयम् ।
- (2) पञ्चस्कन्धाः ।

- (b) नीयेना प्रश्नूना टूंकमां उत्तरो लभूः (गमे ते त्रण) 3
अधोलिखित प्रश्नानां लाधवेन उत्तराणि ददातु । (त्रयाणाम्)

- (1) 'संवर' अेटले शुं ?
किं नाम संवरः ?
- (2) जैन दर्शनना सुप्रसिद्धवाढनुं नाम जणूवो.
जैनदर्शनस्य सुप्रसिद्धवादः कः ?
- (3) जैन दर्शनना प्रमाणभूत ग्रंथनुं नाम शुं छे ?
जैनदर्शनस्य प्रमाणभूतग्रन्थस्य नाम किम् अस्ति ?
- (4) जैन दर्शन कया सात तत्वो स्वीकारे छे ?
जैनदर्शनस्य सप्त तत्त्वानि कानि सन्ति ।
- (5) जैन दर्शननुं ँडन करनार केवलाद्वैती आचार्यनुं नाम जणूवो.
जैनदर्शनस्य खण्डनकर्ता केवलाद्वैती आचार्यस्य नाम लिखतु ।

4. (a) बूद्ध दर्शनना लेहोने विस्तृत वर्णुवो. 14
बूद्धदर्शनस्य भेदाः विस्तरेण वर्णयत ।

अथवा/अथवा

टूंकनूध लभूः

टीप्पणी (short note) लेखनीया ।

- (1) चत्वारि आर्यसत्यानि ।
- (2) पञ्चस्कन्धाः ।

(b) नीचेना प्रश्नोना ओक-ओे वाक्यमां उत्तरो आपो : (गमे ते त्रण)

3

अधोलिखित प्रश्नानां लाघवेन उत्तराणि ददातु । (त्रयाणाम्)

(1) बौद्धदर्शननो प्रमाणभूत ग्रंथ क्यो छे ?

बौद्धदर्शनस्य प्रमाणभूतग्रन्थः कः अस्ति ?

(2) 'आकाश महाभूत' अंगे बौद्ध दर्शननो दृष्टिकोणुं छे ?

आकाशमहाभूतं प्रति बौद्धदर्शनस्य दृष्टिकोणः (मतः) कः अस्ति ।

(3) बौद्धदर्शनना प्रवर्तक कोणुं छतां ?

बौद्धदर्शनस्य प्रवर्तकः कः आसीत् ?

(4) भगवान बुद्धे कर्ण भाषामां उपदेश आप्यो छतो ?

भगवानबुद्धेन किदृशी भाषायाम् उपदेशः प्रदत्तः ?

(5) 'शून्यवाद'मां बौद्धदर्शननी कर्ण शाखा माने छे ?

शून्यवादः - बौद्धदर्शनस्य कस्मिन् शाखायाम् अस्ति ?

MO-121

March-2019

M.A., Sem.-IV

510 EB : Sanskrit

(Alankar Shastra)

(राजशेखरस्य काव्यमीमांसा – नियतांश ।)

Time : 2:30 Hours]

[Max. Marks : 70

1. (a) काव्यमीमांसामां निरूपित काव्यपुरुषोत्पत्ति कथानी अन्य प्राप्त कथा साथे तुलना करो. 14

अथवा/OR

नीचेना ङंने समजावो :

- (1) वत्स ! सच्छन्दस्काया गिरः प्रणेतः । वाङ्मयमातरमपि मातरं मां विजयसे ।
(2) भवनेतऽपि हन्त ! मुनयः काव्यविद्यास्नातकाश्चरितमेतयोः स्तुध्वमेतद्धि वः काव्यसर्वस्वं
भविष्यतीत्यभिधायभगवती भवानी जोषमासिष्ट ।

- (b) नीचेना प्रश्नोना टूंकमां जवाव आपो : 4

- (1) कवि शब्द कथा धातुमांथी उत्पन्न थाय छे ?
(2) काव्यनो आत्मा शुं छे ?
(3) वादमीकिना भुजमांथी सौप्रथम कयो श्लोक नीकण्यो ?
(4) राजशेखर प्रवृत्ति, वृत्ति अने रीति कोने कहे छे ?

2. (a) कवि समय अेटले शुं ? ते समजावी तेना प्रकारो सोदाहरण समजावो. 14

अथवा/OR

नीचेना ङंने समजावो.

- (1) यदीषन्नृतगीतवाद्यविलासादिकभाषा दर्शयामाबभूव सा सात्वत्ती वृत्तिः ।
(2) एवं बभज्य जानानः प्रत्य चेह न नन्दति ।

- (b) નીચેના પ્રશ્નોના ટૂંકમાં જવાબ આપો : 4
- (1) “સારસ્વતેય” પદનો શો અર્થ થાય છે ?
 - (2) કવિ સમયના મુખ્ય કેટલા અને કયા-કયા પ્રકારો છે ?
 - (3) કવિઓ દ્વારા કોયલના સ્વરને કઈ ઋતુમાં વર્ણવવાનો કવિ સમય છે ?
 - (4) કવિસમય એટલે શું ?
3. (a) દ્રવ્ય, વિષયક અને ક્રિયાવિષયક કવિ સમય સોદાહરણ સમજાવો. 14
- અથવા/OR**
- નીચેના બંને સમજાવો :
- (1) કવિમાર્ગાનુગ્રાહી કથમેષ દોષઃ ? इति यायावरीयः ।
 - (2) तेऽपि प्रत्येकं त्रिधा असतो निबन्धनात्, सतोप्यनिबन्धनात्, नियमतश्च ।
- (b) નીચેના પ્રશ્નોના ટૂંકમાં જવાબ આપો : 3
- (1) સામાન્યતયા માણેકનું લાલ હોવું અને પુષ્પનું સફેદ હોવું તે કયા પ્રકારનો કવિ સમય છે ?
 - (2) ચક્ષુના કયા — કયા વર્ણના નિબંધરૂપ કવિ સમય છે ?
 - (3) યશ હાસ્ય વગેરે કયા વર્ણના નિબંધરૂપ કવિ સમય છે.
4. (a) કાવ્યશાસ્ત્રીઓએ રીતિ માટે પ્રયોજેલ વિવિધ પ્રચાર્યો જણાવી, તેના આધારે પ્રકારોની ચર્ચા કરો. 14
- અથવા/OR**
- રાજશેખરના મતે રીતિની વ્યાખ્યા આપી, પ્રકારો જણાવો.
- (b) નીચેના પ્રશ્નોના ટૂંકમાં જવાબ આપો : 3
- (1) રીતિ સંપ્રદાયના આઘપુરસ્કરતા કોણ છે ?
 - (2) વિશ્વનાથ રીતિના કેટલા ભેદ સ્વીકારે છે ?
 - (3) મહાકવિ કાલિદાસે કઈ રીતિનો સવિશેષ પ્રયોગ પોતાની કૃતિઓમાં કર્યો છે ?